

NATURCENTRUM AB

Naturvärdesinventering
Tanums-Rörvik 1:77 m.fl
Grebbe stad

Underlag för detaljplan

2012-06-20

Uppdragstagare

Naturcentrum AB
Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund

Ansvarig handläggare

Naturvårdsbiolog Jonas Stenström
Jonas.stenstrom@naturcentrum.se
Tel. 0303-726162

Uppdragsgivare

Mats och Åsa Torwmo
Grebbestad

Uppdragsgivarens ombud

Kajsa Björquist
Rådhuset Arkitekter

Foton

Naturcentrum AB

Innehåll

INNEHÅLL	3
UPPDRAG	4
SAMMANFATTNING	4
KARTA.....	5
DELOMRÅDESBESKRIVNINGAR.....	6
1. <i>Igenväxande ängsmark</i>	6
2. <i>Täta bestånd med träd och buskar</i>	6
3. <i>Buskage</i>	7
4. <i>Hällmarker och ljung</i>	8
5. <i>Liten träddunge</i>	8

BILAGA 1. BIOTOPKARTERING OCH NATURVÄRDESBEDÖMNING 10

Uppdrag

Naturcentrum AB har på uppdrag av Mats Torwmo genomfört biotopkartering och naturvärdesbedömning av ett område som planeras för tre tomter vid Tanums Rörvik i Grebbestad. Området fältbesöktes och inventerades den 13/6 – 2012. Metodik för biotopkartering och naturvärdesbedömning framgår av bilaga 1. Rödlistade arter eller arter med skydd enligt artskyddsförordningen har särskilt eftersökts.

Rapporten innehåller också rekommendationer för att gynna den biologiska mångfalden. Förslag till åtgärder för att bevara och förstärka biologisk mångfalden inom ramen för en naturanpassad tomtplanering nämns under respektive delområde.

Sammanfattning

I området finns buskage med unga träd och buskar, hållmarker och ljung. Sannolikt har det tidigare i historien varit betydligt öppnare med betade hållmarker, örtrika gräsmarker och ljunghed. Beteshävden har sedan länge upphört och området håller på att växa igen varför det i sitt nuvarande tillstånd har lägre naturvärde (se bilaga naturvärdesbedömning). Det innebär givetvis inte att det helt saknar betydelse för djur och växter men däremot har det inte någon avgörande betydelse för ovanliga, rödlistade eller skyddade arter. Det har inte heller särskild betydelse genom att det utgör en ovanlig biotop eller genom att skapar variation av uppenbar betydelse för biologisk mångfald.

Någon mindre fläck med lite artrikare flora finns kvar. Likaså en del buskar som t ex slån, nyponros och hartsros som är beroende av en öppen ljus miljö. Dessa buskar har en viss betydelse för fågelliv och artrikedom av insekter.

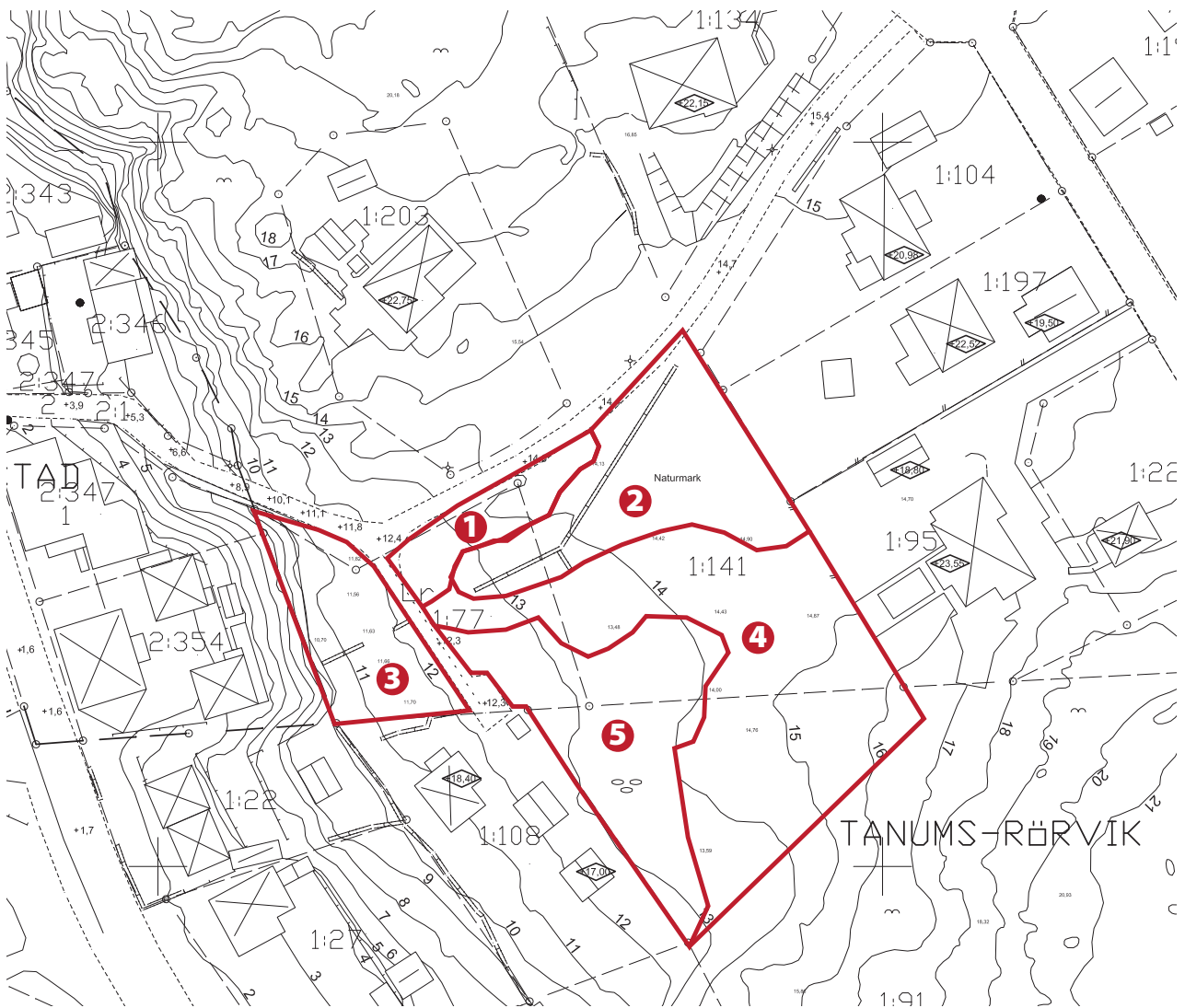
Området är häcknings- och födosökmiljö för fåglar, främst vanliga småfåglar. Vid besöket noterades blåmes och törnsångare.

I nordvästra delen växer en ask (50–80 år gammal). Asken är rödlistad, och bedöms som sårbar enligt Sveriges officiella rödlista för 2010. Anledningen till att asken är rödlistad är askskottsjukan som innebär att den svenska populationen minskar och man befarar att askskottsjukan kan slå ut hela det svenska beståndet. Hotet är inte kopplat till skogsbruk eller exploatering.

Enligt uppgift från kommunen år 1999, som lämnats av någon av grannarna, förekommer liguster. Arten noterades ej vid besöket 2012 men kan ha förbisetts. Liguster är vanlig vid kusten i norra Bohuslän (Blomgren m.fl. 2011, men sällsynt i inlandet. Den har ökat under senare år främst på grund av att den även odlas som häckväxt i trädgårdar varifrån den sprider sig.

Bedömning: Ett nollalternativ, dvs att inget görs innebär att igenväxningen fortsätter. De fläckar som idag har rikare flora kommer att försvinna. Artrikedomen kommer att bli mindre i takt med att träd växer upp.

Ett utbyggnadsalternativ som innebär att området bebyggs med tre fastigheter kommer att ta en del mark i anspråk. Om tomterna i huvudsak planeras och sköts som naturtomter bedöms områdets betydelse för biologisk mångfald bli likvärdigt som med ett nollalternativ.

Karta med delområden

Delområdesbeskrivningar

1. Igenväxande ängsmark.

Öppet parti utmed gångväg med lite rikare kalkgynnad flora. Här förekommer bl a ängshavre, äkta johannesört, blodnäva och nyponros. På hållmarker växer bl a bergglim, vitknavel, femfingerört, kärleksört och gråfibbla.

Åtgärder som gynnar biologisk mångfald: Området bevaras och hålls öppet som en naturlig ängsmark. Åtgärder genomförs för att hålla undan vedväxter och annan högre vegetation. Klippning eller slåtter av gräs och örter en gång per år efter blomningen (efter 15 juli) bidrar till att bevara en rik och varierad flora. Ta bort materialet efter klippning/slätter. Nyponbuskar kan gärna sparas.

Delområde 1.

2. Täta bestånd med träd och buskar

Täta buskage med ung rönn, asp, brakved och tall. Relativt artfattigt fåltskikt som domineras av diverse vanliga gräs. Vildkaprifol förekommer.

I området förekommer en stenmur. Stenmuren har betydelse för kulturhistoria och viss betydelse för att skapa variation. Eftersom den inte ligger i jordbruksmark är den inte biotopskyddad och får tas bort eller flyttas utan dispens från biotopskyddsbestämmelser.

Åtgärder som gynnar biologisk mångfald: Spara enbuskar som är vackra och kan ge skydd åt fågellivet på en naturtomt. Bevara gärna vildkaprifol.

Spara gärna stenmuren i sitt ursprungliga läge så långt det är möjligt. Stenar som måste tas bort kan med fördel användas för att restaurera och återställa stenmuren på andra sträckor. Där stenmuren kan behållas bör den röjas fram. Enstaka buskar invid muren kan vara positivt.

Delområde 2.

3. Buskage

Ett tätt buskage med träd och buskar. Här har tidigare stått något större träd som avverkats och nu har istället en del sly vuxit upp och buskagen är mycket tät. Här växer bl a vårtbjörk, rönn, slån, nyponros, hartsros och oxel. Små öppna fläckar finns ännu kvar men kommer att växa igen på sikt om de ej hålls öppna. I dessa öppna ytor finns fortfarande rester av flora med särskilt värde som t ex brudbröd, ängshavre och blodnäva.

Rester av en stenmur finns i området.

Delområde 3.

Åtgärder som gynnar biologisk mångfald: Den biologiska mångfalden gynnas av om området hålls lite öppnare gärna med en mosaik av buskar och öppna ytor. Ett sådant utseende är också estetiskt tilltalande. Buskarna har betydelse för fågellivet och insekter och de öppna ytorna för bl a flora och fjärilar.

Cirka hälften av träden och buskarna kan röjas bort för att få en öppnare mosaikkarakter. Varierade grupper med slån, nyponbuskar och andra buskar bör sparas. Mellan buskarna kan man upprätthålla öppna gläntor som t ex slås eller klipps en gång på sensommaren. Det slagna eller klippa materialet bör tas bort.

Spara gärna och röj fram stenmuren. Enstaka buskar invid muren är positivt.

4. Hällmarker och ljung

Område med hällmarker och relativt högvuxen ljung. Området utgör en del av ett större likartat område som sträcker sig söderut (se foto nästa sida).

Åtgärder som gynnar biologisk mångfald: Förnygra gärna ljungen genom att klippa, slå eller bränna den ca vart 7:e år.

Delområde 4 i förgrunden. Delområde 5 i bakgrunden till vänster..

5. Liten trädunge

Liten trädunge med bl a vårtbjörk och oxel. I västra delen står en ask. Bland buskarna noterade nyponros, hartsros och olvon. I floran finns inslag av förvildade trädgårdsväxter t ex penningört och snöbär.

Åtgärder som gynnar biologisk mångfald: Spara asken och eventuellt buskar som nyponros och olvon.

Naturmark som fortsätter söder om detaljplaneområdet.

Bilaga 1. Biotopkartering och naturvärdesbedömning

Biotopkartering

Syfte

Biotopkartering är en väl beprövad metod för inventering och värdering av skyddsvärda naturmiljöer. Syftet är att med en rimlig arbetsinsats kartera områden med naturvärden inom ett aktuellt område. Resultatet kan t ex användas som underlag för kommunal och regional planering, tillståndsärenden m.m. Biotopkartering kan göras översiktlig över större områden, t ex en hel kommun eller mer fördjupat och noggrant inom mindre och begränsade områden. Metoden är utarbetad efter samma principer och riktlinjer som gäller för Naturvårdsverkets, länsstyrelsens och Skogsstyrelsens inventeringar t ex ängs- och hagmarksinventering och nyckelbiotopinventering och är anpassad så att resultat från dessa inventeringar kan vägas in.

Förarbete

Tillgängligt underlagsmaterial från länsstyrelse, skogsstyrelse och kommun sammanställs och analyseras. Uppgifter om hotade eller i övrigt skyddsvärda arter inhämtas från artdatabanken och artportalen. Dessutom görs kompletterande studier av flygbilder för att identifiera områden som ej är kända.

Inventering

De möjliga biotoper som kommit fram under förarbetet besöks i fält. Inventeringen innebär i huvudsak identifiering, avgränsning och beskrivning av skyddsvärda biotoper. Dessa biotoper värderas enligt en 3-gradig skala (se Naturvärdes-bedömning). Avgränsning av varje område görs med utgångspunkt från ekologiskt funktionella gränser.

Vid inventeringen eftersöks särskilt signalarter, rödlistade arter samt allmänna biotopstrukturer som kan ligga till grund för bedömning och värdering av varje biotop. Biotopinventeringen innefattar inte någon fullständig inventering av arter. Enskilda rödlistade arter eller signalarter kan förbises. För bästa resultat rekommenderas att inventering utförs under vegetationssäsong april–oktober. Inventering kan i de flesta fall även utföras andra tider men bedömningarna blir mer osäkra.

I de fall sjöar och vattendrag omfattas görs bedömningar endast med utgångspunkt från vad som kan uppfattas från land. Undersökningar under vattenytan ingår ej såvida inte särskild överenskommelse träffats kring detta.

Signalarter och rödlistade arter

Med signalarter menas arter som indikerar högre naturvärden. Där signalarter påträffas är sannolikheten stor att andra skyddsvärda eller rödlistade arter också förekommer. Med rödlistade arter avses sådana som enligt specifika kriterier bedöms löpa riska att

försvinna från Sverige. Sveriges officiella lista över rödlistade arter har fastställts av Naturvårdsverket. De rödlistade arterna indelas i olika kategorier utifrån utdöendrisk.

Hotkategorier: RE – Försvunnen (Regionally Extinct)
CR – Akut hotad (Critically Endangered)
EN – Starkt hotad (Endangered)
VU – Sårbar (Vulnerable)
NT – Missgynnad (Near Threatened)
DD – Kunskapsbrist (Data Deficient)

Kategorin DD innehåller arter som misstänks vara hotade eller missgynnade men där utdöenderisken inte gått att bedöma. Dessutom finns, utanför listan, kategorierna LC – Livskraftig (Least Concern) för arter som inte kan placeras i någon av ovanstående kategorier samt NE – Ej bedömd (Not Evaluated).

Resultat

Biotopkarteringen presenteras med kartor där områden med naturvärden redovisas. I text ges kort beskrivning till varje område. Beskrivning innehåller en textsammanfattning av varje områdes värde, känd förekomst av rödlistade eller andra särskilt intressanta arter samt områdets naturvärde enligt en 3-gradig skala.

Naturvärdesbedömning

Här presenteras Naturcentrums metod för att klassificera miljöer med utgångspunkt från deras biologiska och ekologiska värden – ”naturvärdesbedömning”. Det är naturligtvis ingen exakt vetenskap utan baserar sig på värdering av artinnehåll, strukturer och objektets ålder m m. I varje enskilt fall måste en lång rad aspekter bedömas, värderas och vägas mot varandra, men med den nationella skalan som utgångspunkt. Vid naturvärdesbedömningen värderas biotoper i olika klasser. Höga klassningar betyder att naturvärdet kan vara av nationell dignitet. En viss naturvärdesklass innebär inte automatiskt ett visst skydd. För att ett område skall vara skyddat krävs särskilda beslut eller förordnanden. Vissa områden med naturvärden är skyddade enligt lag, t ex naturreservat eller biotopskydd, men huvuddelen saknar formellt skydd. Däremot är det brukligt att man så långt som möjligt tar hänsyn till områden med naturvärden vid såväl samhällsplanering som vid skogs- och jordbruk.

Naturvärdesbedömningar gäller alltid för de förhållanden och med den kunskap som var känd vid inventeringstillfället. Ny kunskap eller ändrade förhållande kan hypotetiskt innebära att ett områdes värde eller avgränsning kan ändras. Ett område som bara konstaterats ha ”naturvärden” (skall läsas att objektet har minst ”naturvärden”) kan ha höga naturvärden eller unika naturvärden. Det kan bero på hur väl undersökt det är, om inventering genomförts vid lämplig tidpunkt osv.

Vid värderingen är områdenas biologiska värden mest betydelsefulla. Det biologiska värdet bedöms i första hand med utgångspunkt från vilka arter eller artgrupper som noterats eller sedan tidigare är kända, men även med utgångspunkt från förekomst av viktiga ekologiska strukturer (vilket kan vara viktiga förutsättningar för krävande arter). I de fall geologiska värden ingår i bedömningen anges detta särskilt.

Betydelse för friluftsliv ingår inte i ”naturvärdesbedömningen”. Om ett område har betydelse för friluftsliv anges det däremot separat som en tilläggsinformation.

Objekt med naturvärden

Det enskilda området har betydelse på lokal (kommun) nivå och för spridning av arter och för variation i landskapet. En förutsättning för att de nationella miljömålen skall kunna uppfyllas är att arealen av områden med naturvärden inte minskar, utan snarare ökar.

Objekt med höga naturvärden

Dokumenterad förekomst av viktiga strukturer och/eller arter. God förekomst av signalarter eller viktig ekologisk funktion. Ovanliga naturtyper. Förutsättningar för rödlistade arter. Viktiga spridningscentra och värdekärnor. Oftast svåra att återskapa. Det enskilda området har stor betydelse, åtminstone på regional (län) nivå.

Objekt med unika naturvärden

Mycket god förekomst (många olika arter eller stora populationer) av signalarter samt förekomst av rödlistade arter, eller mycket viktig ekologisk funktion. Mycket viktiga spridningscentra och värdekärnor. Sällsynta naturtyper. Dessa områden är oftast mycket svåra att återskapa. Det enskilda området har mycket stor betydelse på regional och nationell nivå (Sverige). Det finns få motsvarigheter i regionen och landet.

Naturvärden

En grundläggande fråga vid naturvärdesbedömning är att avgöra om ett område har naturvärden eller ej. Områden med ”naturvärde” avser en miljöer som har större betydelse för djur och växter än vårt vanliga produktionslandskap (åkrar, brukade skogar och tätorter). Det kan t ex handla om ett vattendrag, en våtmark, ett öppet dike, en åkerholme, ett äldre eller ovanligt skogsbestånd, en stenmur eller ett gammalt träd. Dessa områden har betydelse för variationen i landskapet och det är viktigt för biologisk mångfald att denna typ av områden ej blir färre utan snarare tvärtom.

Objekt som åtnjuter ett generellt biotopskydd enligt miljöbalken 7 kap 11 § och förordning (1998:1252) om områdesskydd 5 § bör betraktas som naturvärden. Av praktiska skäl kan dock inte alla sådana mindre områden redovisas.

Ett område som konstaterats ha ”naturvärden” kan också ha höga naturvärden eller till och med unika. Det kan bero på vilken kunskap man hunnit skaffa sig, hur väl undersökt området är, om inventering genomförts vid lämplig tidpunkt osv. Vid en översiktlig inventering kan en van fältinventerare relativt snabbt identifiera de flesta miljöer med naturvärden. Genom fördjupade inventeringar av arter och strukturer kan man konstatera vilka områden som dessutom hyser höga eller kanske till och med unika naturvärden.

Höga naturvärden

Om man kan konstatera att området hyser livskraftiga bestånd av så kallade signalarter (arter med särskilda miljökrav) eller innehåller viktiga ekologiska strukturer har området höga naturvärden. Gemensamt för många områden med höga naturvärden är att de har värden som är svåra eller omöjliga att få tillbaka - om de försvinner. Sådana här miljöer har till viss del omfattats av naturtypsvisa inventeringar som ordnas i Länsstyrelsens, Skogsstyrelsens, Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets regi, men långt ifrån alla områden är kända.

Exempel på områden med höga naturvärden är t ex naturliga ängs- och betesmarker, nyckelbiotoper i skogen, opåverkade våtmarker, naturskogar m.m. Hit hör också livsmiljöer enligt EU:s habitatdirektiv med gynnsam bevarandestatus.

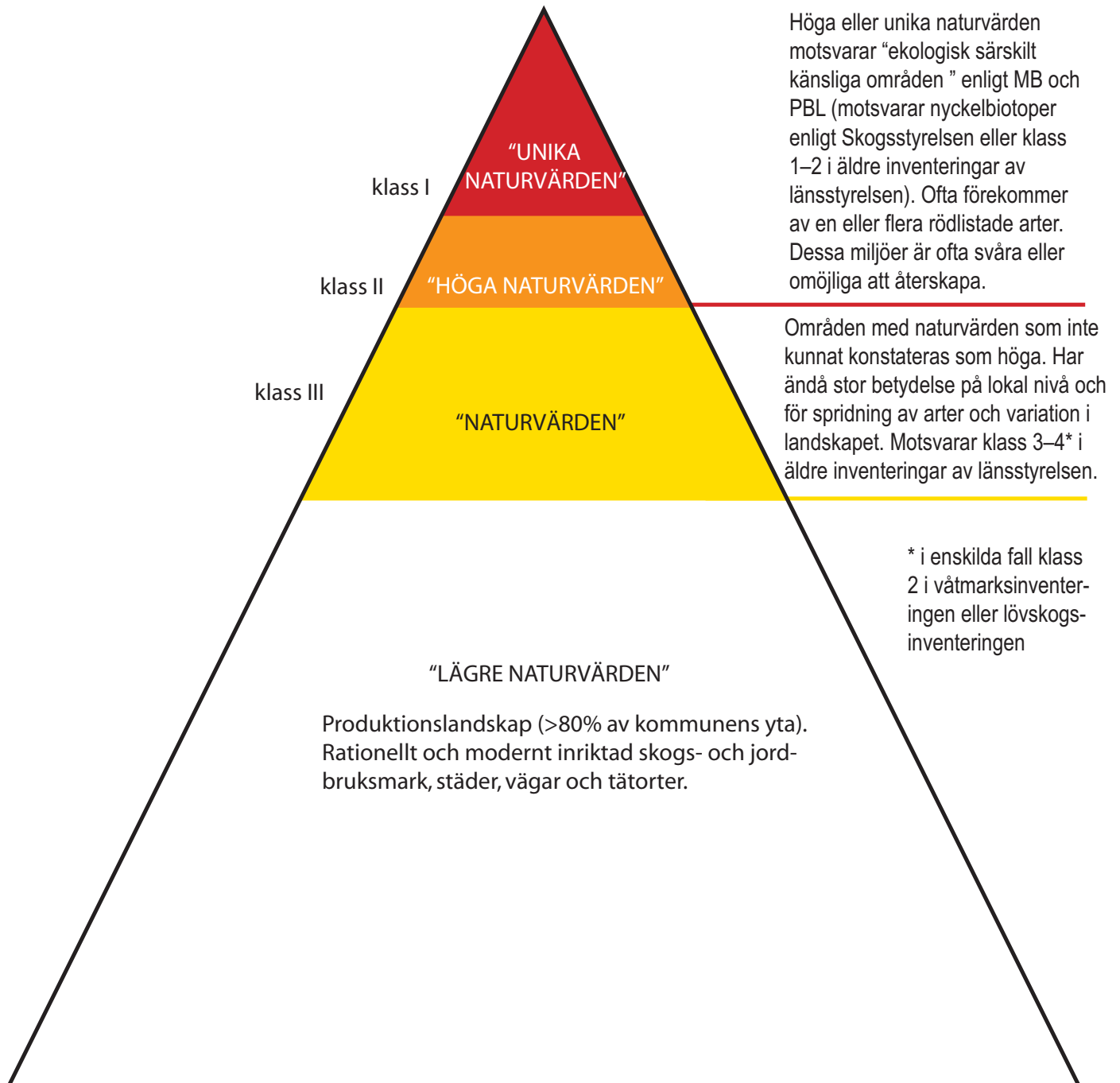
Områden med höga naturvärden bör betraktas som ”Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt enligt miljöbalken 3 kap 6§”. Stöd för en sådan tolkning finns bl a i förarbetena till naturresurslagen. Sådana områden skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

En förutsättning för att de nationella miljömålen skall kunna uppfyllas är att områden med höga naturvärden bevaras och sköts på ett sätt så deras värden består.

Unika naturvärden

I vissa fall kan det vara önskvärt att skilja ut de allra mest värdefulla områdena. Vi kallar dem områden med unika naturvärden. Till denna grupp hänför vi bl a livsmiljöer med livskraftiga bestånd av hotade eller rödlistade arter. Det kan också vara miljöer med lång historisk kontinuitet eller särskilt stor ekologisk betydelse t ex viktiga reproduktionsområden, rastplatser eller växtmiljöer. Det kan vara viktiga kärnområden inom en större miljö med höga naturvärden. Det kan också vara en större miljö med få motsvarigheter i regionen.

BILAGA - värdepyramid (natur)

Naturvärdesbedömningen som visas i värdepyramiden ovan bygger på erfarenhet och allmänna, vedertagna naturvårdsprinciper. Figuren är bredast vid basen och smalast vid toppen. Detta betyder att de miljöer som återfinns längst upp i pyramiden är sällsyntare än sådana som finns längre ner i pyramiden.